

İrlanda'da İlklerin Seçimi - Çiğdem Üstün

Sonuçlarıyla herkesi şaşırtan 2020 İrlanda Genel Seçimlerinin ilklerin seçimi olacağı belki de 1918'den beri hafta sonunda yapılan ilk seçim olmasından anlaşılmalıydı. 8 Şubat 2020'de yapılan seçimleri Mary Lou McDonald'ın liderliğindeki Sinn Féin[1] oyların %24,5'ini alarak birinci parti olarak kazandı. Micheal Martin liderliğindeki Fianna Fáil[2] %2,1 oy kaybıyla %22,2 ikinci parti olurken, Başbakan Leo Varadkar liderliğindeki Fine Gael[3] ise %4,7 oy kaybıyla oyların %20,9'unu alabildi. Bir önceki seçimlerde Leo Varadkar babasının eski İngiliz sömürgesi Hindistan'dan Birleşik Krallığa göç eden bir doktor olması sebebiyle İrlanda'da Katolik tek kültürlülüğü yıkabilecek bir lider olarak görülmekteydi. Ailevi bağları sebebiyle kültürel çeşitliliğin yanı sıra eşcinsel olduğunu açıklayan ilk ve tek başbakan olması da toplumda

istenen ve beklenen çeşitliliğin önünü açabilecek bir politikacı olarak görülmesini sağlamıştır. Fakat, seçildiği yıldan bugüne kendisinden beklenenleri yerine getirmede yetersiz kaldığı düşünüldüğü için bu seçimlerde oy kullanan genç seçmen tarafından sosyal, siyasi ve ekonomik değişimi getirebilecek bir lider olarak da görülememiştir.

2020 seçim sonuçlarının açıklanması ile beraber, İrlanda dışında daha ziyade sonuçlarla Brexit arasındaki ilişki tartışılır olmuş ve bu tartışmalarda artan milliyetçilik, anti-İngiltere söylemlerinin önem kazanması gibi konular ön plana çıkmıştır (Serhan, 2020). Fakat İrlanda içinde bu sonucun Brexit ile bir ilişkisi olmadığı, Brexit'ten daha önemli konuların seçmenlerin gündeminde olduğu konuşulmaktaydı. Bu sebeple İrlanda seçim sonuçlarını sadece Brexit ile ilişkilendirmenin basite kaçmak, ülkedeki gerçek sorunları görmemek ve bilmemekten kaynaklandığı düşünülmektedir. Ayrıca bu varsayımlarda, İrlanda'nın bağımsızlık sonrası siyaseti ve Avrupa Topluluğu'na üyeliğinden sonra ülkede yaşanan değişimlerin genelde az bilinmesinin etkisi olduğunu düşünmek de mümkündür. 2020 başında, İrlanda seçimlerinden hemen önce Birleşik Krallık parlamentosunda Geri Çekilme (Brexit) Anlaşmasının kabul edilmesi ve anlaşmasız Brexit tehdidinin ortadan kalkması ile birlikte seçmenler için Brexit bir gündem maddesi olmaktan çıkmış, ulusal ve yerel sorunlar seçimlerde belirleyici rol oynamıştır. İrlanda seçimlerinde Sinn Fein'in zaferinin arkasında yatan en önemli sebep İrlanda'da çok uzun yıllardır hissedilen ve halk tarafından çokça dile getirilen sağlık, eğitim, barınma ve emeklilik gibi konularda yaşanan zorluklar ve sosyal devlet hizmetlerine olan ihtiyaçların karşılanmamasıdır. Normal şartlarda bu sorunların hükümet partisi Fine Gael'e oy kaybettirmesi beklense de Fianna Fáil'in ekonomik kriz sonrası 2011'de hükümete gelirken birçok söz verip, bu sözleri tutmaması da halk tarafından unutulmamış, hem bir önceki hükümet partisi Fianna Fáil hem de 2016- 2020 arasında görev yapan hükümet partisi Fine Gael halkın güvenini de oylarını da kaybetmişlerdir. Fine Gael hükümetinin Fianna Fáil destekli bir hükümet olması da bu çerçevede ele alınmalıdır.

Özellikle sağlık sisteminde yaşanan sıkıntıların başında hastanelerde yeterli yatak olmaması, sağlık hizmeti alabilmek için beklenen sıranın makul süreleri çoktan geçmiş olması, yeterli sayıda hemşirenin olmaması ve sağlık hizmetlerine ulaşımın pahalı olması gelmektedir. Özellikle yaşlı hastaların sedyelerin üzerinde

bekletilmesi, hastanelerde yeterli yatak olmadığı için bekletildikleri sedyelerin üzerinde tedavilerine başlanması kişi başı GSYH'nin 80,000 Doların biraz altında olan bir ülkede doğal olarak rahatsızlık yaratmıştır.

Bu seçimlerde ön plana çıkan bir başka konu ise, ülkenin ekonomik gelişmişliğiyle tezat oluşturan, evsizliktir.

Bu seçimlerde ön plana çıkan

bir başka konu ise, ülkenin ekonomik gelişmişliğiyle tezat oluşturan, evsizliktir. Her ne kadar inşaat sektöründe 2008-2009 krizinden sonra toparlanma görülmüş olsa da kiralardaki artış, kiralarını ödeyemeyen ve evsiz kalanların şehir meclislerine başvurmaları fakat toplu konut projelerinin eksikliği sonucu evsizliğin

İrlanda'nın her şehrinde görülen bir gerçeklik olması bu konunun seçmenlerin önceliklerinin başında olmasına sebep olmuştur. İnşaat sektörünün kriz sonrasında toparlanması ile birlikte duran inşaatlar tamamlanmış ve yeni evler yapılmaya başlanmıştır. Fakat yeni yapılan evlerin pahalı olması, ev kiralarının da ev fiyatlarına oranla artmış olması evsizlik sorununu artırmıştır. Ayrıca, iklim değişikliğinin de etkisiyle yağın yağmurlardaki artış ve yaşanan fırtınalar sonucu ülke çapında yaşanan taşkınlar evlere zarar vermiş, bu çerçevede sigorta şirketleri ile yaşanan sorunlar da barınma konusunu ülkenin gündeminde en başlara taşımıştır.

Sinn Fein'in seçim

manifestosunun başlığından da halkın sosyal hizmetlere olan ihtiyaçlarının öncelendiğini görmek mümkündür; *"Çalışanlara ve Ailelere Huzur Veriyoruz - Değişiklik için Manifesto"*. Manifestonun ilk sayfasında öne çıkartılan seçim vaatleri; toplu konut projeleri yapmak, hastanelerde yaşanan krizi 1500 yeni yatak ve binlerce hemşire ve ebe işe alarak aşmak, çalışanlardan daha az vergi

almak, toplu taşıma hizmetlerine 1 milyar Avro tutarında yatırım yapmak, insanların 65 yaşından önce emekli olabilmelerini sağlamak, çocuk bakımı masraflarını azaltmak, sigorta masraflarını azaltmak ve sistemin bir parçası

değil sıradan çalışan insanları temsil eden bir hükümet olmak.

Diğer iki büyük partiye

bakıldığında Fianna Fáil ve Fine Gael'in seçim vaatlerinde daha çok ekonomik büyümenin, devlet tarafından sağlanan toplu konutlardan ziyade insanların zenginleşerek kendi evlerini alabileceklerinin ve çok çalışmanın ödüllendirildiği bir düzenin ön plana çıktığı görülmektedir. Her ne kadar her iki parti de çocuk bakımı, sağlık sistemi, yaşlıların bakımı ve iklim değişikliği konularında sözler vermiş olsalar da Fine Gael ve Fianna Fáil arasında seçmen çok bir fark hissedememiş ve Sinn Fein'i sistemi değiştirmeye yetkin, farklılık yaratabilecek tek parti olarak görmüştür.

Sinn Fein'in önerdiği

radikal çözümler ve değişiklikler özellikle 35 yaş altındaki seçmenlere çekici gelmiştir. Seçim sonrası yapılan kamuoyu yoklamalarından da anlaşıldığı üzere Sinn Fein en çok oyu 35 yaş altı seçmenden (%32) almışken, Fianna Fáil ve Fine Gael'in bu kesimden aldığı oy %17'yi geçememiştir (RTE, 2020). 65 yaş üstü seçmenlerin oylarına bakıldığında ise Fianna Fáil ve Fine Gael'in %30 oranında oy aldığını, Sinn Fein'in ise ancak %12 oy oranına sahip olduğunu görülmektedir.

Fianna Fáil ve Fine Gael'in

seçimde başarısız olmasının bir diğer sebebi olarak da bu iki partiye seçmenlerin aidiyetlerinin azalması gösterilmektedir. Bu iki parti tarihsel olarak İrlanda'nın bağımsızlık mücadelesi ve İrlanda İç Savaşı sırasında takip ettikleri politikalarda ayrışmalar yaşamış, her ikisi de İrlanda bağımsızlığı için savaş vermekle beraber Fine Gael, İngiltere-İrlanda Anlaşması'ndan yana olurken

Fianna Fáil anlaşmaya karşı tavrı almıştır. 1926 yılında Sinn Fein'in anlaşma karşıtı kanadından ayrılarak kurulan Fianna Fáil, kendisini Cumhuriyetçi Parti olarak da tanımlamaktadır. Fine Gael ise Michael Collins gibi İrlanda bağımsızlık tarihinin önemli figürlerinin üyesi olduğu Cumann na Gaedhael'in devamı niteliğindedir. İrlanda'nın bağımsızlığı sonrasında modern politika içerisinde ikisi de merkez parti olarak politikalarını sürdürmüşlerdir. İrlanda İç Savaşı'nın toplum üzerinde kültürel ve siyasal etkileri görülmeye devam edilse

de aidiyetler zamanla azalmakta (Quinn, 2020) ve onların yerini günümüzün sorunlarına cevap olacak politika beklentileri almaktadır.

IRA'nın aktif olduğu dönemleri hatırlayan seçmenler ve özellikle 1970 ve 1980'lerde ilk ve orta okula gitmiş olan jenerasyona dahil olan seçmenlerin hafızalarında IRA'nın yolları kesmesi, kimlik kontrolü yapması ve halkta yarattıkları korku tazeliğini korurken IRA'nın siyasi kanadı olarak bilinen Sinn Fein'in liderinin başbakan olması kabul edilir bir sonuç değildir. Bu sebeple, Sinn Fein'in seçimleri kazanma olasılığına karşı Fine Gael seçmenlerinin oylarını Fianna Fáil'e kaydırarak bu seçimlerde stratejik oy verme eğilimi gösterdikleri de gözlemlenmiştir.

Özellikle İrlanda'daki genç seçmenlerin dünyayı etkisi altına alan popülist söylemlerin etkisinde kaldığını söylemek mümkündür.

Sinn Fein'in seçimi kazanması

ile ilgili dile getirilen kaygılardan birisi de Sinn Fein'in İrlanda

Cumhuriyeti'ni devlet olarak tanımaması ve tanımadıkları bir devletin hükümeti

kurma görevinin bu partiye verilmemesi gerektiğidir. Sinn Fein'in

manifestosunda Birleşik İrlanda başlığı altında dile getirilen vaatlerden

birisi Kuzey ve Güney'de Birleşik İrlanda için referanduma gidilmesidir. Fakat

anlaşılmaktadır ki, bu vaat seçim kampanyalarında sosyal hizmetlerle ilgili

vaatlerin arkasında kalmıştır ve IRA'nın faal olduğu dönemleri görmeyen seçmenler

için sosyal politikalar ile ilgili verilen sözler belirleyici olmuştur. Özellikle

İrlanda'daki genç seçmenlerin dünyayı etkisi altına alan popülist söylemlerin

etkisinde kaldığını söylemek mümkündür. Diğer partilerin aksine toplumun her

kesimi için verdiği bir sözü olan Sinn Fein halkın iradesine, sıradan

vatandaşın önceliklerine önem verdiklerinin altını çizerek imtiyazlı zümrelerin

imtiyazlarının ellerinden alınarak halka dağıtılacağını ve bunu da vergi

sistemini değiştirerek yapacağını vadedmiştir.

8 Şubat 2020 seçimlerinin

ilan edilen sonuçlarına göre Dail'deki 160 sandalye dağılımı şu şekilde olmuştur; Fianna Fáil 38, Sinn Fein 37, Fine Gael 35, Yeşil Parti 12, İşçi Partisi 6, Sosyal Demokratlar 6, Dayanışma - Kazançtan Önce Halk 5, Aontu 1, Değişim için Bağımsızlar 1, Bağımsızlar 19.

Hükümetin kurulabilmesi için 80 sandalyeye ihtiyaç duyulmaktadır. Leo Varadkar, istifasını Cumhurbaşkanı Michael D. Higgins'e, Dail'de sonuçsuz kalan görüşmeler sonucunda sunmuştur. Hükümetin kurulabilmesi için görüşmeler devam ederken geçici hükümet görevini Fine Gael sürdürmeye devam etmektedir. Sinn Fein lideri McDonald, Sinn Fein ile ortaklık içerisine girmeyeceklerini açıklayan Fianna Fáil ve Fine Gael'in yolsuzluğa bulaştığını ve yüzyıldır yönetimde kazandıkları imtiyazlarından vazgeçmek istemedikleri için koltuğu bırakmadıklarını söylemektedir. Sinn Fein, bir sol bloku içerisinde hükümet kurabileceğine inanırken, istikrarlı bir hükümet için bunun yeterli olmadığı, Sinn Fein'in söz verdiği politikaları gerçekleştirebilmesi için güçlü bir hükümete ihtiyaç olduğu ve Fianna Fáil veya Fine Gael tarafından desteklenmeyen bir hükümetin ise istikrarlı veya güçlü olmasının mümkün olmadığı tartışılmaktadır.

[1] Kelime anlamı Kendimiz olan İrlanda

Cumhuriyet Ordusu'nun (IRA) siyasi kanadı olarak bilinen parti

[2] Kelime anlamı İrlanda'nın Savaşçıları

olan cumhuriyetçi parti

[3] Kelime anlamı İrlanda Ailesi olan liberal muhafazakar parti.

Kaynaklar

"Did turnout make a difference this time?" (2020) RTE, 10 Şubat, <https://www.rte.ie/news/election-2020/2020/0209/1114255-voter-turnout/>

Quinn, Colm (2020) "Sinn Fein Just Upended Ireland's Status Quo. What Comes Next?," *Foreign Policy*, 12 Şubat, <https://foreignpolicy.com/2020/02/12/sinn-fein-irish-elections-2020/>

Serhan, Yasmeeen (2020) "Ireland's Nationalist Party Breaks Through," *The Atlantic*, 10 Şubat, <https://www.theatlantic.com/international/archive/2020/02/ireland-election-sinn-fein-brexite-nationalism/606328/>

Doç. Dr. Çiğdem Üstün, Bilkent Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü'nden mezun olduktan sonra University of East Anglia'da Uluslararası İlişkiler ve Avrupa Çalışmaları alanında yüksek lisansını tamamlamıştır. Doktorasını University of Limerick, İrlanda'da Avrupa Birliği ve Türkiye güvenlik kültürleri üzerine tamamlamıştır. Avrupa Birliği alanında doçent olan Üstün, İstanbul'da Nişantaşı Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü başkanıdır. Araştırma alanları olan AB-Türkiye ilişkileri, AB ve Türkiye komşuluk politikaları üzerine ulusal ve uluslararası yaynevleri tarafından basılmış kitap ve makaleleri bulunmaktadır.